

danes ne more živeti — to mi bo pač vsakdo priznaval.

S tem bi se na kratko in kolikor možno vladno ozrl na neko pripombo sicer tako visoko spoštovanega gospoda prof. Masaryka, ki nikdar ne opušta prilike, da se bi ne zavzemal za zahtevo Italijanov po univerzi... (Klici: V Trstu!), in sicer v Trstu, sicer pa je to vse eno. Že poprej ste čuli iz mojih ust, da brez drugega priznavam opravičenost te zahteve. Ali dotlej, dokler Italijani tam, kjer imajo moč, možnost, da, moralno in zakonito dolžnost v to, ne dajejo nam niti ljudskih šol, dotlej nimajo Italijani nikake pravice do zahteve po pravici, nikake pravice, zahtevati od nas, da bi pomagali na ustanovitvi italijanske univerze.

Saj je prav lepo in pri vseučiliškera profesorju samoobsebi umevno, da nastopa za zahtevo po univerzi. Ali prosil bi jaz najljubše, da bi gospod profesor Masaryk nastopal z isto vneto tudi za našo ljudskošolske postulate in da bi klical Italijanom ob vsaki priliki: Kar hočeš, da dadeš, da ti tudi ti nam! Potem bomo zadovoljni, ne bomo ničesar očitali, če se kdo poteza za zahtevo Italijanov po univerzi. (Odobrovanje.)

Stroški za ljudsko šolo na Goriškem.

Goriška dežela je v marsičem dežela neverjetnosti. Tako tudi glede vzdrževanja ljudskih šol. V vseh deželah Avstrije imajo deželne šolske zaloge, v goriški deželi pa imajo okrajne šol. zaloge. Iz deželne zaloge se dajejo samo prispevki v šolske svrhe. Tega prispevanja na leto je 400.000 K.

Po drugih deželah imajo razdeljene stroške za ljudsko šolo takole: Na Moravskem plačajo občine četrtino šolskih stroškov, tri četrtine plača dežela. V Istri, na Štajerskem, Gornjem Avstrijskem in v Šleziji plačujejo občine stroške za stanovanje učiteljev, vse drugo gre na račun dežele. V vseh drugih deželah, tako na Češkem, v Bukovini, Dalmaciji, Galiciji, Koroški, Kranjski, na Spod. Avstrijskem, Solnograškem in Predalemskem je deželni zalog, ki nosi vse ljudskošolske stroške.

Šolski stroški na Goriškem so se v zadnjem desetletju kaj izdatno pomnožili. Leta 1901. so znašali 759.000 K, leta 1902. pa 1.550.883 K.

Naklade, ki jih plačujejo davkoplačevalci Goriškega v okrajne šolske zaloge, znašajo po 62, 90, 110 do 150 odstotkov; povprečno računano pobirajo okrajni v šolske svrhe 109 odstotkov naklade na državne davke. Zraven tega imajo okrajni šolski zalogi nad dva milijona dolgov, za šolske zgradbe.

Za leto 1912 so znašale šolske naklade skupno 1.150.883 K. Niso pa všteti v to vsoto stroški za šole v Gorici, ki znašajo za leto 1912 136.000 K in so obsežni v mestnem proračunu.

To so velika števila, ki marsikaj povedo. Ko so pred leti reševali šolsko vprašanje v deželnem zboru, se je bilo zgodilo za goriške razmere nekaj jako značilnega. Iz deželnega knjigovodstva je bil izšel izkaz, ki je kazal, da je v rešitev šolskega vprašanja na mestu edino le deželni šolski zalog. Tisti izkaz je kazal, kako se potem deželni šolskega zaloge razbremenijo okrajni in se pravičnejše razdeli potrošek za šolstvo. Ali v deželnem zboru so ostali lepo pri okrajnih šolskih zalogah, in dežela trpi dalje pod njimi.

Deželni šolskega zaloge namreč ni hotel Pajer, in ker ga ni hotel Pajer, ga niso hoteli tudi Gregorčič in njegovi. Zgodila se je Pajerjeva volja, in dežela trpi dalje pod stroški za šolstvo. Je res klasično: Povsod drugod v Avstriji je bilo mogoče osredotočiti šolski potrošek v deželni šolski zalog — samo ne v majhni Goriško-Gradiščanski!

Mislimo, da bi bilo prav, da bi se bodoči deželni zbor bavil tudi z vprašanjem deželne šolskega zaloge. Če se je to vprašanje uredilo povsod drugod, potem deželni šolskega zaloge, zakaj bi bilo to nemogoče baš pri nas! Ali seveda, tisti poslanci, ki imajo na vesti sedanje okrajne šolske zaloge, ne smejo priti več do reševanja šolskega vprašanja — če ne, bo vedno slabše!

Vnebovpijoča krivica se godi Slov. v goriškem mestu. Za lansko leto je bilo v mestnem proračunu 136.000 K za šole; polovica prebivalstva je v Gorici slovenskega; plačujejo in plačujejo, ali kaj imajo od tega? Lahom plačujejo šole — a Slovenci morajo sami svoje vzdrževati!

Glede okrajnih šolskih zalogov je veljalo: Kmet, plačaj in molči! Nič se niso upoštevale zahteve po deželnem šolskem zalogu, marveč po svoje, po zavezniško, so rešili laški liberalci in slovenski klerikalci v deželnem zboru šolsko vprašanje s pridržanjem okrajnih šolskih zalogov.

Kmet, plačaj in molči! — In ta stvar ima še drugo slabo stran: vedno hujšajo kmeta proti šoli in učitelju, češ, glej, koliko moraš plačevati. Mi pravimo: Kmet, res, glej, koliko moraš plačevati za šolo, ali vidi, da po krivdi tistih, ki te hujšajo proti šoli!

Slovenska Šolska Matica.

Poverjeniki za l. 1913:

I. Koroško:

Koschier Pavel, učitelj v Velikovcu.

II. Kranjsko.

1. Šolski okraj Črnomelj: a) sodni okraj Črnomelj: Fran Šetina, nadučitelj v Črnomlju; b) sodni okraj Metlika: Barle Konrad, učitelj v Metliki.

2. Šolski okraj Kamnik: Letnar Lovro, nadučitelj v Mengšu.

3. Šolski okraj Kočevje: a) Kočevje-Ribnica-Vel. Lašče: Stefančič Fran, nadučitelj v Vel. Laščah; b) Sodražica: Vrbič Mihajl, nadučitelj v Sodražici.

4. Šolski okraj Kranj: a) sodni okraj Kranj: Rus Vilbald, učitelj v Kranju; b) Škofja Loka: Kramar Friderik, nadučitelj v Škofji Loki; c) Poljanska dolina: Perko Lovro, nadučitelj v Poljanah; d) Selška dolina: Dolenc Melhior, nadučitelj v Zelenikih.

5. Šolski okraj Krško: Stiasny Ljudevit, c. kr. okr. šol. nadzornik v Krškem.

6. Šolski okraj Litija: a) sodni okraj Litija: Rigler Fran, učitelj v Hotiču pri Litiji; sodni okraj Višnjagora: Dolinar Ivanka, učiteljica v Višnjagori.

7. Šolski okraj Ljubljana: a) Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani; b) Josip Wester, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani.

8. Šolski okraj Ljubljanska okolica: a) sodni okraj Ljubljana (okolica): Fran Lavtižar, nadučitelj v Sp. Šiški; b) sodni okraj Vrhnika: Petrič Angela, učiteljica na Vrhniki.

9. Šolski okraj Logatec: a) Cerkljica-Logatec-Lož: Punčuh Leopold, nadučitelj v Gor. Logatcu; b) sodni okraj Idrija: Rajko Novak, c. kr. učitelj v Idriji.

10. Šolski okraj Novo mesto: Gebauer Viljem, nadučitelj v Smihelu pri Novem mestu.

11. Šolski okraj Postojna: a) sodni okraj Ilirska Bistrica: Horvat Rudolf, nadučitelj v Trnovem pri Ilirski Bistrici; b) sodna okraj Postojna in Senožeče: Juvanc Ferdinand, nadučitelj v Postojni; c) sodni okraj Vipava: Skaia Anton, nadučitelj v Vipavi.

12. Šolski okraj Radovljica: Zavrl Valentin, nadučitelj v Begunjah.

III. Štajersko.

1. Šolski okraj Brežice: Knapič Janko, nadučitelj na Vidmu.

2. Šolski okraj Celje: a) mesto: Kranjc Fran, učitelj v Celju; b) okolica: Brinar Fran, nadučitelj v Gotovljah.

3. Šolski okraj Gornja Radgona: a) Gornja Radgona: Fürst Ivan, učitelj pri Sv. Petru v Gor. Radgoni; b) okraj Gornja Radgona: Kocmut Marija, učiteljica pri Sv. Jurju ob Ščavnici.

4. Šolski okraj Gornji Grad: Kocbek Fran, nadučitelj v Gornjem Gradu.

5. Šolski okraj Gradec: Hauptmann Fran, c. kr. profesor v p. v Gradcu.

6. Šolski okraj Konjice: Šnuderl Stan-ko, učitelj v Konjicah.

7. Šolski okraj Kozje: Moric Emerih, nadučitelj v St. Petru pod Sv. Gorami.

8. Šolski okraj Laško: a) desni Savinjski breg: Vodušek Gustav, učitelj v Trbovljah; b) levi Savinjski breg: Wudler Maks, učitelj v Laškem trgu.

9. Šolski okraj Sv. Lenart: Klemenčič Josip, učitelj pri Sv. Trojici v Slov. goricah.

10. Šolski okraj Ljutomer: Zacherl Fran, učitelj v Ljutomeru.

11. Šolski okraj Marenberk: Iren Anton, nadučitelj na Muti.

12. Šolski okraj Maribor (mesto): dr. Ljudevit Pivko, c. kr. profesor v Mariboru.

13. Šolski okraj Mariborska okolica: a) desni Dravski breg: Stani Tomislav, učitelj v Rušah pri Mariboru; b) levi Dravski breg: Pučelik Miroslav, učitelj v Krčevini pri Mariboru.

14. Šolski okraj Ormož: Rajšp Josip, nadučitelj v Ormožu.

15. Šolski okraj Ptuj: a) desni Dravski breg: Sel Janko, učitelj pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju; b) levi Dravski breg: Kajih Valentin, učitelj v Ptuj.

16. Šolski okraj Rogatec: Sotošek Martin, nadučitelj v Zetalah.

17. Šolski okraj Sevnica: Rismal Melhior, učitelj v Sevnici.

18. Šolski okraj Slovenska Bistrica: Feigl Otilija, učiteljica v Slov. Bistrici.

19. Šolski okraj Slovenj Gradec: Vrečko Fran, šolski ravnatelj v Slov. Gradcu.

20. Šolski okraj Šmarje: Šumer Hinko, učitelj v Šmarju.

21. Šolski okraj Šoštanj: Koropec Iv., učitelj v Šoštanju.

22. Šolski okraj Vransko: Zotter Ivan, nadučitelj na Gomilskem.

IV. Goriško.

1. Šolski okraj Gorica (mesto): šolski svetnik Plohl Fran, c. kr. profesor v Gorici.

2. Šolski okraj Goriška okolica in Gradišče: Križman Ignacij, nadučitelj v Dornbergu.

3. Šolski okraj Sežana: a) sodni okraj Komen: Macarol Alojzij, nadučitelj v Sempolaju; b) sodni okraj Sežana: Kantè Matko, c. kr. okr. šolski nadzornik v Sežani.

4. Šolski okraj Tolmin: a) sodni okraj Bovec: Bratina Kristijan, nadučitelj v Bovecu; b) sodni okraj Cerkno: Gruntar Anton, nadučitelj v Cerknem.

5. Šolski okraj Tolmin: a) sodni okraj Kobarid: Bogataj Fran, nadučitelj v Kobaridu; b) sodni okraj Tolmin: Mikuž Matej, učitelj v Tolminu.

V. Istra.

1. Šolski okraj Koper: Venturini Fran, nadučitelj v Borštu.

2. Šolski okraj Volosko: a) Kastav: Jurinčič Bruno, učitelj v Kastvu; b) okraj: Čeh-Kljun Štefanija, učiteljica v Borštu.

3. Kvarnerski otoki: Žic Nikola, c. kr. okr. šolski nadzornik na Krku.

VI. Trst z okolico.

Trst a) za učitelje in deške šole: Engelman Vinko, c. kr. učitelj v Trstu; b) za učiteljice in dekliške šole: Engelman Mira, c. kr. nadučiteljica v Trstu; c) za zgornjo okolico Trsta: Valentič Ciril, nadučitelj v Katinari; d) za spodnjo okolico Trsta: Ivan Danec, nadučitelj pri Sv. Ivanu pri Trstu.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Slovensko učiteljsko društvo za koroški okraj je imelo svoj redni občni zbor 5. junija v Ribnici, ki sta se ga udeležili dve tretjini članov. — Predsednik tov. Fr. Stefančič otvori zborovanje ter v daljšem govoru razmotriva dogodke tega časa, ki je potekel od našega zadnjega zborovanja. Omenja junaški boj balkanskih bratov za »krst, čast in slobodo zlatov«, dalje mali finančni načrt, ki se nam je prikazal liki zvezda trem modrim kraljem na obzorju, in pa razdelitev draginskih doklad, o kateri dovolj jasno govori naša spomenica. Vključ slabim razmeram vzpodbuja tov. predsednik k nadaljnjemu izobraževanju ter k delu za narod in v šoli. Obračajmo večjo pozornost vzgoji! Tu misli predvsem sledeče točke: treznost, samostojnost v mišljenju — mladina ne poznaj strahu pred takozvano absolutno avtoriteto — in narodni čut. Mladina se zavedaj: Biti slovenske krvi, bodi Slovencev ponos! Iz tajniškega poročila je bilo razvidno, da je društvo v pretečenem letu dvakrat zborovalo. Pri teh zborovanjih sta predavala tov. Grčar »Varstveno sodelovanje šole« in tov. Fink »Risanje po novih učnih načrtih«. — Odbor je poročal Zavezi in poskrbel za ogorčenje v javnosti zaradi krivičnih slučajev pri nastavljanju tuokrajnega učiteljstva, o podeljevanju draginskih doklad in denarnih podpor. Odbor je prijavil 5 pevcev za jubilejski koncert. — Imetja ima društvo 178 K. — Za prihodnje Zavezo zborovanja se izvolijo delegatov tov. Stefančič, Grčar, Fink, namestnikom tov. Verbič. — Z vzklikom se izvolijo v odbor tov. Stefančič, Blahna, Fink, Rus, Grčar in Wigele. — Po sklepanju nekaterih važnejših Zavezinih dopisih je prišlo predavanje tov. Finka »Značajnost in značajna vzgoja.« Referat je bil sestavljen na podlagi hospitacij lanskega tečaja Slov. Šol. Matice. Zborovalci so pazno poslušali zanimivo in sedaj tudi aktualno poročilo. — Končno se določi prihodnje zborovanje na prve dni novega šolskega leta ter upamo takrat videti one, ki so nam bili doslej vedno zvesti.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 6. julija t. l. točno ob 10. uri v šoli na Gorici po sledečem vzporedju: 1. nagovor predsednikov; 2. zapisnik; 3. dopisi; 4. predavanje o čebeloreji; tov. Trčak in Pulko; 5. poročilo o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju; 6. slučajnosti. Glede kosila se je gotovo javiti vsaj tri dni poprej tov. Pulku na Gorici. Ker so na vrsti važne zadeve, ne samo glede letošnje konference, nego tudi druge, vabi k polnoštevilni udeležbi Ivan Kelc, t. č. predsednik.

Šmarsko-rogaske uč. društvo je zborovalo 1. junija t. l. pri Sv. Križu poleg Slatine. Tovariš predsednik govori običajni pozdrav. Posebno pozdravlja goste go-

spodične Ljubo Ločnikovo, Seličevo Marijo in I. Cvetkovo. Z veseljem konstatira, da so na novo pristopile gospodične Minka Goričanova iz Pristove, Ljuba Podpečanova iz Kostrivnice, Josipina Belšakova od Sv. Roka in Marija Gondetova od Sv. Križa. Nadalje pravi, naj nam bo današnji dan v razvedrilo in krepitev naših moči, ki jih v sedanjem, vročem in draginskem času jako rabimo. Z vznemirjenimi besedami se spominja izgube našega društva rajnega tovariša Cvetka Trafenika. Vsi, ki smo ga poznali, smo ga spoštovali, ljubili in pač nihče ni mislil, da so rojenice določile tako tragičen konec njegovega življenja.

Rešijo se razni dopisi Zaveze, Zveze, konjiškega uč. društva in Zveze narodnih društev na Štajerskem.

Za občni zbor zadnjega se izvoli delegatov tovariš Leo Dobnik.

Predavanj smo imeli ta dan kar dvoje. Tovariš Verk nas je vodil z gladko in klasično besedo po srednjeveški zgodovini cesarice Marije Terezije in cesarja Jožefa. Ni nam povedal tega, kar znabiti vsi vemo, ampak orisal nam je one dogodke razvoja napredne misli in stremenje za napredno stvar že takrat. Zanimiv je bil ta boj proti ultramontanizmu in zanimivo ga nam je pa tudi podal tov. govornik. Tovariš predsednik mu izreče zahvalo v imenu vseh.

Potem poroča predsednik o delegacijskem zborovanju na binkoštni ponedeljek v Celju. Pri poročilu se omeji le na regulacijo naših plač, ker je podrobno poročilo itak v »Tovarišu«. Podal nam je zadnji definitivno sprejeti osnutek, ki se naj ne izpreminja več, da dobimo vsaj to, posebno številke v tem osnutku. Marsikateri je zdihoval in si prosil ministra, ki bi te številke uveljavil.

S častno besedo se je zavezalo 8 tovarišic in tovarišev za pevski zbor, ki ga smo s tem ustanovili ter mu dali na čelo tovariša Ozmeča za pevovodjo.

Ko smo zložili nekaj kron za nagrobni spomenik tovarišu Trafeniku in določili prihodnje zborovanje na 6. julij zopet pri Sv. Križu z razgovorom o konferenčnih vprašanjih, smo se razšli po prijazni Slatini.

Eni so poslušali godbo, drugi so kislavo pili, tretji so zopet razmotrivale sedli k mizi, dokler nas ni vzel vlak, oziroma mrak.

Književnost in umetnost.

Popotnik objavlja v svoji 6. letošnji številki tole vsebino: 1. F. V.: Kakšno korist vidi ljudstvo v današnji šoli. 2. Pav. Flerè: V laboratoriju delovne šole. 3. Dr. Fr. Ilesič: Razvoj slovenskega književnega jezika v jugoslovansko smer. 4. Ljudsko šolstvo na Štajerskem. 5. Književno poročilo: Ocene. 6. Razgled: Pedagoški paberki. — Šolska higijena. — Skrb za obrambo mladine. — Šolske in učiteljske vesti. — Srednje in višješolski vestnik. — Inostransko šolstvo. — Prosvetna kronika. — Razne vesti.

»Slovan« (mesečnik za književnost, umetnost in prosveto) je v svoji 7. številki priobčil dve dojmoviti reprodukciji Ivana Meštrovič, tega morda največjega kiparja današnjih dni, Hrvata rodom. Oba umotvora sta vzeta iz »hrama Vidovega dne«, iz težkih spominov na Kosovo; prvi nam kaže vdovo, okamenelo od strahote in bolečin, drugi pa alejo, ki drži na Kosovo, alejo samih molčevalih in ponosnih nositeljev naših bremen in nesreč. — Izmed člankov opozarjamo na analizo Vojnovičeve senzačne drame »Gospa s solnčnico«, dalje na spis o Jos. Cimprmanu, ki ga za 20letnico njegove smrti priobčuje Prostoplas Kretanov.

Srednješolski vestnik.

** 60 novih profesorskih mest na srednjih šolah. Državni proračun za leto 1913 izkazuje za avstrijske srednje šole 67 novih učnih mest. Med temi jih je 34 na čeških zavodih.

** Imenovanje na ljubljanski državni obrtni šoli. Suplent na drž. obrtni šoli v Ljubljani Ivan Knafljč je imenovan za učitelja v IX. čin, razredu na istem zavodu.

** Pregnanje slovaških dijakov. Madjarsko naučno ministrstvo je iztiralo z gimnazije 17 slovaških dijakov, ker so med seboj slovaško govorili, čitali slovaške knjige in eden izmed njih je nabiral prispevke za Rdeči križ balkanskih držav.

** Profesorski izpit je napravil na graški univerzi suplent Matko Ravtar z goriške gimnazije.

** Konec šolskega leta na srednjih šolah. Po obstoječih predpisih odpade pouk v srednjih šolah, dekliških licejih, učiteljskih, trgovskih in mornariških šolah že zadnjih deset dni pred koncem šolskega leta, torej dne 6. julija. Ker je šesti julij letos nedelja, je naučni minister ukazal, da

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočila cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obratno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

pouk letos odpade na teh šolah že 5. julija
in naj se ta dan daruje sklepna maša in
razdele izpričevala.

Politiški pregled.

* Češki socialni demokratje napram
aktualnim političnim vprašanjem. Češki
socialni demokrat dr. Soukup je v pogo-
voru z nekim češkim novinarjem takole
označil stališče češke socialne demokra-
cije napram drugim češkim strankam:
Kakor razredna stranka ne more socialna
demokracija stopati v kombinacije z dru-
gimi strankami, ki se protivijo izpremembi
sedanjega družabnega reda ne le v politi-
škem, ampak tudi v gospodarskem pogle-
du. Samo ob sebi umevno pa je, da v vseh
skupnih vprašanjih, tičočih se šole, jezika
in oblasti, v kulturnih vprašanjih in v
stvarih jezikovne in narodne enakoprav-
nosti, socialna demokracija kakor doslej,
stori vse, kar je v njeni moči, da omogoči
izvedenje teh principov. — Nadalje je po-
dal dr. Soukup važno izjavo, da bi po usta-
novitvi enotnega češkega kluba politične
razmere postale enostavnejše in to pome-
nilo izvajanje političnih zapovedi politi-
ške pameti. Dokler se meščanske stranke
ne zavedo, da politična situacija nikakor
ne sme biti cilj zase in vsaka opozicija
mora v svojih konsekvencah pomenjati
boj za moč v državi, dotlej ni resno misliti
na to, da bo politika čeških meščanskih
strank prišla do primerne vpliva v tej
državi, na katero smo navezani z vso svo-
jo narodno in politično eksistenco. — Kon-
čno se je dr. Soukup izrekel za parlamen-
tarno večino, v kateri bi bili udele-
ženi vsi narodi države in ki bi pomenjala
koncentracijo vseh večinskih strank v njej
zastopanih narodov.

* Militarizem v zraku. V vojaških
krogih resno zadržujejo, da bo voja
uprava v proračunu za leto 1915. zahte-
vati kredit za šest Zeppelinovih vojaških
zrakoplovov, ki bodo tako urejeni, da bo
na vsakem veliko število streljanih pušk.
Baje bodo zrakoplovi razdeljeni na sede-
ča mesta: Dunaj, Praga, Lvov, Inmost,
Budimpešta in Sarajevo.

* Poljski balkanski Slovanom. Od-
lični Poljski so poslali jugoslovanskim uni-
verzam, odličnim vladnim krogom in glav-
nim listom v Beogradu in Sofiji naslednjo
spomenico: Še vedno polni veselja in nav-
dušenja, ki so ga povzročile velikanske
zmage balkanskih Slovanov v srcih Pol-
jakov, čujemo z žalostjo, da so se poja-
vili med zavezniki spori. Ali ne spominja
žalostna zgodovina poljska naših balkan-
skih bratov, da zmaga ni vse, temveč da
je treba sloge, da se je sme nuditi sovra-
niku priložnost veseliti se slovanske ne-
sloge?! Če sta Francija in Španija po spo-
rih zaradi Maroka sklenili zvezo, kaj naj
razruši zvezo onih Slovanov, ki so skupno
premagali svojega tlačitelja? Naravna pa-
met, skupne koristi, skupna slava zahteva
to. Vaša sloga je vaša in naša moč. Ev-
ropa gleda na vas. Vi jo boste prisilili, da
vas občuduje v miru in v vojni.

* Zmaga naprednih strank. Iz Brna
poročajo: Dne 15. t. m. so se vršile ožje
volitve v splošni kuriji. Dočim je pri prvih
volitvah kazalo, da bodo dosegli češki
klerikalci veliké uspehe, so bili na čeli črti
popolnoma poraženi. Izvoljeni so bili v
vseh okrajih napredni kandidati, tako da
je v splošni kuriji izid volitev v čeških
okrajih sledeči: socialni demokratje 7
(+ 2), klerikalci 5 (— 2), naprednjaki 2
(+ 0). Boj je bil silno hud in udeležba na-
ravnost velikanska. Diferenca pri glaso-
vih je bila jako majhna, pri 20.000 komaj
100 glasov večine.

Obrambni vestnik.

* Liberalci in klerikalci proti »Uči-
teljski Tiskarni«. Sovraštvo razdružuje,
sovraštvo pa tudi združuje. To zadnje tr-
ditev dokazuje gonja, ki so jo z isto vne-
mo začeli ljubljanski liberalci in kleri-
kalci, eni v »Slovenskem Narodu«, drugi
v »Slovincu«. O »Slovincu« je to umljivo,
to smo imeli že večkrat priliko povedati.
»Slovenec« sovraži napredno učiteljstvo iz
vseh duš svojih založnikov, urednikov in
protektorjev. Njegovi ljudje so že lagali v
svet, da je »Učiteljska tiskarna« ustavila
plačila. Hoteli so kratkomalo naš zavod
ubiti! Laž pa ima kratke noge, in tako
niso klerikalci nič izdatnega opravili.

samo da so se s pomočjo uglednega učite-
lja Smrdela na splošno znan »pošten« na-
čin polastili vzorcev šolskih tiskovin. —
Nekateri gospodje, ki ne sede samo v re-
dakciji »Slovenskega Naroda«, ampak so
tudi v upravnem odboru »Narodne Ti-
skarne«, kuhajo zavist in jezo proti »Uči-
teljski Tiskarni« od vsega početka. Zda-
inzdaj bruhanje njihov žolč na dan, da je
toliko očitneje podan dokaz, da ne žele nič
manj goreče od klerikalcev »Učit. Ti-
skarni« pogin! To se je pokazalo zopet
zadnje dni, ko je bila tako mimogrede na
dnevnom redu afera dr. Karla Trillerja.
Ta je, kakor znano, v deželni odbor
glasoval za Susteršičevo zaupnico, kar je
v napredni javnosti zbudilo obsežno ogorče-
nje. »Slovenski Narod« ni o tem pisal ostre
besede, tembolj pa je ogorčena napredna
javnost obsojala dr. Trillerjevo kurtuazijo
v »Dnevnu«, ki je last »Učit. Tiskarne«. Ko
je svoj čas »Slovenski Narod« udaril po
naprednem učiteljstvu, nismo za to delali
odgovorne »Narodne Tiskarne«, ki je last-
nica lista, ker imamo toliko razuma, da
vemo ločiti uredništvo kakega lista od
tiskarne. Samo pri »Slovenskem Narodu«
nimajo toliko razuma, zakaj strast in so-
vraštvo ubije vsako pamet, tudi liberalno!
In tako ni »Slovenski Narod« pisal samo
o »Dnevnih« — »svinjarjah«, nego je
vehementno udaril tudi po »Učiteljski Ti-
skarni«, češ, da jo bo celo citiral pred
pravi forum! Da, tako daleč je butnil li-
beralni dnevnik z zmedeno glavo, da se
je prijazno spomnil celo tovariša L. Je-
lenc, ki ima sedaj z »Dnevnom« in z »Uči-
teljsko Tiskarno« toliko opraviti, kolikor
je na razvoju obojega zainteresovan kot
neomajno napreden in značilen slovenski
učitelj. Nič več! Zakaj tovariš Jelenc ni že
eno leto več v upravnem odboru naše ti-
skarne! Ampak to ni liberalni hudobiji no-
bena ovira! — Ni naša naloga, niti naš na-
men, da bi pretresali politično plat te afere.
Nam zadošča konstatirati, da nimajo ljudje,
ki tako streljajo iz uredništva liberalnega
dnevnikarja, nobene socialne zavesti, ki bi
moralna brzdati strasti vsaj v takem slu-
čaju, ko gre vendarle za strogo napreden
zavod, ki ima do eksistence vsaj toliko
pravice in do javnosti vsaj toliko dolžne-
sti kakor tovariši in tovarišice iz »Na-
rodne Tiskarne«. Za nami stoje stotine
kulturnih delavcev, ki so tudi nekaj že
storili in še bodo za splošni razvoj in na-
predek našega naroda. In vsi ti si odločno
prepovedujejo v imenu »napredne stvari
sploh, da bi jim zavist in slepota in so-
vraštvo posameznika ubijale in uničevale,
kar so si sami z naporom in z velikimi
žrtvami ustvarili na gospodarskem polju!
Podpore od Vas ne pričakujemo nobene,
ker vemo, da je ob taki sovražnosti ne-
mogoča. — Dajte nam pa mir! Sami bo-
mo delali tako, kakor se nam zdi za splošni
in svoj blagor najbolje! Prej boste rabili
Vi pomoči od nas, nego mi od Vas! Zato:
mir! To je povedano predvsem na naslov
gospoda Miroslava Malovrh!

** Brez srca! Ljubljanski dnevnik
»Dan« je priobčil preteklo sredo tele
vrste: »Učitelj Ivan Kovač, ki je bil za eno
razpisanih mest v Spodnji Šiški edini in
kar najbolje kvalifikovan posilec, je bil
pri zadnji seji deželnega šolskega sveta
nedolžno žrtev naših fanatičnih klerikal-
cev, ki jim gre sovraštvo političnega na-
sprotnika tudi čez rodovinski prag. Učitelj
Kovač je sin uboge družine. Oče, skromen
rokodelc, mora s pičlimi zaslužki pre-
življati sebe, ženo in šest otrok, ki jim je
usoda prizadela vrhutega še to nesrečo,
da leži mati že dlje časa bolna. Misli si
moramo, s kakim hrepenenjem so priča-
kovali starši, da bi bil njih pridni sin ime-
novan za Sp. Šiško ter bi jim bil v oporo
in uteho v njih žalostnih razmerah. Iz lju-
bezni do staršev je vrli sin tako neumorno
delaven v šoli in izven šole, da bi staršem
na ljubo dosegel svoj cilj. Pa ne! Dr. Lam-
petov strankarski fanatizem sega čez ro-
dovinski prag ter ne pozna bridkih solza
po pravici užaljenih staršev ter ne prid-
nosti in kvalifikacije prosilčeve zato —
ker je »Sokol«! To je v nebo kričoč škand-
al, ki nima para v Avstriji in ne na Tur-
škem! — In dalje citamo v isti številki
imenovanega lista: »Ta je Sokol, ta pa že
ne bo imenovan!« Tako se je zadržal fana-
tični dr. Lampe pri zadnji seji deželnega
šolskega sveta in je predlagal, da se služba
v Sp. Šiški iznova razpiše. Prizadeti pro-
silec, učitelj Ivan Kovač, je prebil vse iz-
pise z odliko, ima več postranskih izpitolv,
n. pr. iz stenografije, iz strojeписа, iz pred-
metov za trgovske šole in bo prav kmalu
delal tudi izpit za meščanske šole, ima od

deželnega šolskega sveta pohvalni dekret
za izvrstne učne uspehe in ga je krajini in
okrajni šolski svet predlagal na prvem
mestu za razpisano službo, a ni bil od kle-
rikalne večine deželnega šolskega sveta
samo zato imenovan v Sp. Šiško, ker je
»Sokol in ne Slomškar ali »Orel«. Poziv-
ljamo Slovensko Sokolsko Zvezo, da se
zaradi tega nečuvenga slučaja, ki je edi-
nolič mogoč na Kranjskem, pritoži na na-
učnega ministra, na ministra notranjih za-
dev in na ministrskega predsednika; če-
ške državne poslance Sokole pa prosimo,
da spravijo to škandalozno postopanje
kranjskega šolskega sveta pred forum dr-
žavnega zbora ter izposlušajo sistiranje
tega strankarskega sklepa deželnega šol-
skega sveta. — Na to odgovarja »Slove-
nec« (št. 137 z dne 18. t. m. dobesečno
tako: »Dejanja govore!« Ne le nad cesarja
hočejo liberalni učitelji, ampak tudi nad
naučnega ministra, nad ministrskega
predsednika in slednjič nad celo Evropo.
Tako grozi »Dan«, in sicer zato, ker neki
Kovač ni dobil zaprosenega mesta v Šiški.
Mi svetujemo, naj Kovač svoje lepo gla-
silo »Dan« vzame seboj, ko se bo pritože-
val. Ko bo Evropa videla, kako se v
»Danu« kvalificirajo »Danovci«, ste lahko
gotovi, da se ne bo čudila, zakaj gotovi
učitelji pri kompetentnem propadejo. »De-
janja govore!« — v tem slučaju za ev-
ropski mir! — »Slovenec« tudi s tem rov-
tarskim odgovorom kaže, da nimajo nje-
govih pisarjev prav nič srca, da je list sam
perfiden in hudoben, kakor da ga tiskajo
na dnu pekla! — Razmere v deželni
šolskem svetu so sedaj take, da je nasvet
»Dneva« popolnoma umesten in ga je tudi
treba izvesti, pa naj se Lampe še bolj re-
penči! Dejanja naj govore pred vsem ci-
viliziranim svetom, kaki brezsrčneži, ti-
rani in skrunilci javne morale so kranjski
klerikalci! Treba bo na dan še z novo
brošuro!

Kranjske vesti.

—r— Ljubljanske učiteljske doklade
in upravo sodišče. Deželni odbor je svoj
čas na pritožbo Stefeta in Kregarja raz-
veljavil sklep ljubljanskega občinskega
sveta, da se razdeli 6000 K med ljublan-
sko učiteljstvo kot draginska doklada.
Upravno sodišče je pritožbo mestne ob-
štine zavrnilo, češ, da je zadeva pridržana
prostemu predarku deželnega odbora in
da ne spada v kompetenco upravnega so-
dišča. — Tako sta »krščanska« moža
Stefeta in Kregar požrla ljubljanskemu uč-
teljstvu 6000 K. Slomškova Zveza naj ju
izvoli za častna člana!

—r— Izreden človek je vsekakor naš
znani tovariš Anton Smrdel v Ljubljani.
Spozna se na šolske tiskovine in tudi na
slovensko literaturo. Dne 12. t. m. je go-
voril na mesečnem sestanku podružnice
Slomškove Zveze za Ljubljano in okolico
o slovstveni zgodovini v višjih razredih
ljudske šole. Glasom poročila v »Sloven-
cu« je ta izredni mož povedal, da vsebuje-
jo šolska berila skoraj vse znamenitejšje
pesnike novejšje dobe slovenskega slov-
stva, t. j. od Vodnikovih pa do današnjih
dni. Razdelil je to slovstvo na pet dob:
I. Prosvetljena (tudi predromantiška ali
jožefinska) doba od leta 1765. do približno
leta 1810. Romantiška doba od leta 1810.
do leta 1848. III. Bleiweisova doba (tudi
doba »Novic« in »Glasnika« ali doba na-
rodnega prebujanja zvana) od leta 1848.
do okrog leta 1870. IV. Stritarjeva doba
od leta 1870. do leta 1895. V. Slovenska
moderna doba od leta 1895. naprej. Pou-
darjal je, da ne sodijo v slovstveno dobo
samo suhoparni životopisi, temveč opi-
sati se mora predvsem doba, ki so v njej
živel pisatelji. — To Smrdelovo razla-
ganje je nekaj tako novega in izvirnega,
da — recimo — dvornemu svetniku Levcu
svetujemo, naj gre malo k Smrdelu v šolo
(namreč v klop med učence), da se bo
vsaj kaj naučil. Nemški nadzornik prof.
dr. Svoboda pa naj vendar že odstopi, da
pride Smrdel na njegovo mesto! Potem
bomo vsaj zvedeli, kako se deli nemška
literarna zgodovina! Zakaj ni več na Vr-
niki enajste šole?!

—r— Brošura »Dejanja govore!« ne-
varna — avtomobilu. Nikar se ne smejte,
zakaj to je gola resnica! Imenovana bro-
šura ni vzela samo klerikalcem sape, am-
pak kmalu bi zadušila celo — žirovski
avtomobil. Zgodilo se je to dne 12. t. m.
Iz avtomobila, ki vozi med Škofjo Loko in
Žirni, je neka grešna roka metala ome-
njeno brošuro. To je žirovskega kaplana

tako pogrelo, da je brž oznani v »Slo-
vincu« (št. 133), da bodo klerikalci takoj
razdrobili in razmleli avtomobil in njegove
gospodarje? Da se prepreči to hudo de-
janje, brani v »Slovincu« avtomobil nje-
gov šofer, ki pravi, da je ukazal izprevod-
niku, »naj dotične tiskovine vrže vse v
stran«, kar se je zgodilo že v Poljanah.
»Ostalo je le še par papirjev med vreča-
mi, kateri so bili z drugimi smetmi vred
pometeni z avtomobila v Žireh.« No, hvala
Bogu, čast avtomobila je rešena. »Dejanja
govore!« so v Poljanski dolini, smeti so
pa ostale v Žireh. Tako je ustrezno na
vse strani — promet je zopet odprt!

—r— Med dvema stoloma. Iz novo-
meškega okraja nam pišejo: Kaj vse se
ne pripeti ali pripeti neznajaju! Ko je za-
vladal malo drugi duh, se je čutil neki
tovariš, kakor mu je njegov značaj vele-
val, ter je izstopil iz našega okrajnega
učiteljskega društva, misleč, da se bolj pri-
kupi navzgor. — Imel je pa smolo! Iz-
stopil je iz našega društva ter hotel po-
stati Slomškar. Pa, o joj! Slomškariji ga
niso hoteli sprejeti. Če možakar premisli,
da tudi on ne bo sodnemu dnevu trobil, in
da ima naše društvo v pravilih, da vsa-
kemu umrlemu udu postavi nagrobni spo-
minek, jo je prav pošteno polomil. Spo-
menika ne bo! Naše društvo, ki se mu je
odpovedal, ga mu ne bo postavilo. Slom-
škariji pa, ki ga nečejo sprejeti in ne ma-
rajo zanj, ga mu menda tudi ne bodo po-
stavili. Kdo tedaj? Ker nečim biti oseben,
ne povem imena tega junaka, samo toliko
povem, da Peter ni! Končno moram ome-
niti najnovejšo gonjo proti »Učiteljski ti-
skarni«. Ali so ljudje donišljivi? Kaj
pravzaprav mislijo? Sama grožnja jih je
in nič drugega. Susteršič na dobiva zdaj
od naprednjakov, zdaj od županstva šen-
viškega zaupnice. Nikogar pa ni, da bi re-
kel: »Če gospod deželni glavar ne toži
dunajske Kamile, potem priznava nje oči-
tanja, in vsi napredni poslanci bi morali
odstopiti, saj je zdaj itak doba pri kraju!«

—r— Državni izpit usposobljenosti za
poučevanje trgovskih predmetov na dvo-
razrednih trgovskih šolah je pred dunaj-
sko komisijo napravil Josip Gogala, sup-
lent na ljubljanski slovenski trgovski
šoli.

—r— Vabilo k slavnostnemu zboro-
vanju petindvajsetletnice ustanovitve uč-
teljskega društva za Postojnski šolski
okraj, ki se vrši v Postojni v ljudski šoli,
dne 3. julija 1913. Začetek ob 2. uri po-
poldne. Dnevni red: 1. Slavnostni govor
— nadučitelj Dragotin Česnik. 2. Uda-
nostna izjava Njegovemu Veličanstvu —
predlaga šolski vodja F. Juvánek. 3. Zgo-
dovina učiteljskega društva — poroča
nadučitelj Rudolf Horvat. 4. Razni slav-
nosti se tikajoči predlogi, oziroma na-
sveti, kateri se pa morajo tri dni pred
slavnostnim zborovanjem doposlati pred-
sedništvu. Po sklepu slavnostnega zbor-
ovanja se vrši na istem mestu redni letni
občni zbor z običajnim sporedom. K pol-
noštevilni udeležbi vabi vse značilne in
neustrašene člane tovariše in tovarišice,
kakor tudi vsa bratska društva odbor.

—r— Žiri. Pišejo nam: V nedeljo, 15.
junija, smo imeli šolsko prireditev. Vzpo-
red je obsegal: pozdravni govor, igro
»Lažniva Milena«, petje, deklamacije in
zahvalni govor. Starši so dokazali z mno-
goštevilnim obiskom naklonjenost do šole
in ljubezen do šolske mladine. Hvala jim!
— Naši šolski malčki pa so rešili dane jim
naloge kar najlepše. Zato pa so želi mno-
go pohvale. Čisti dobiček je bil namenjen
ubožnim šolskim otrokom za majniški iz-
let. — Le še večkrat kaj sličnega!

—r— Nošnja društvenih znakov v
šoli. C. kr. deželni šolski svet je prepo-
vedal z odlokom z dne 19. maja t. l., št.
2987, vsem učiteljem in veroučiteljem med
izvrševanjem njihove službe v šoli nositi
na vidnem mestu vse društvene znake. —
Tako se bliža pedagoška modrost na
Kranjskem svojemu vrhuncu! Sedaj pri-
čakujemo samo še odloka, da je prepove-
dano prepiranje nositi v srcu. Krinke
hinavstva in lizunstva so že dovoljene
splošni uporabi in so najboljša kvalifika-
cija!

Goriške vesti.

—g— Kakšno moč ima šulferajn! Iz
Gorice pišejo: Slučajno sem govoril z že-
lezniškim uslužbencom in ga vprašal, kako
in kaj. Odgovoril mi je: Kdor hoče biti
srečen in lepo napredovati in imeti mir
pred preganjalci, mora biti — hočeš —